

NOVA AKROPOLA

Z A B O L J E G Č O V J E K A I B O L J I S V I J E T

RATOVI ZVJEZDA

od *Nade do Budenja...*

NUTARNJE
ZRCALO

NENASILNA
KOMUNIKACIJA

Pico della Mirandola
o DOSTOJANSTVU

SVETI OTOK
ITSUKUSHIMA

4

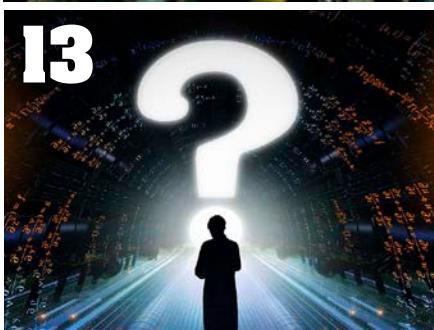
6

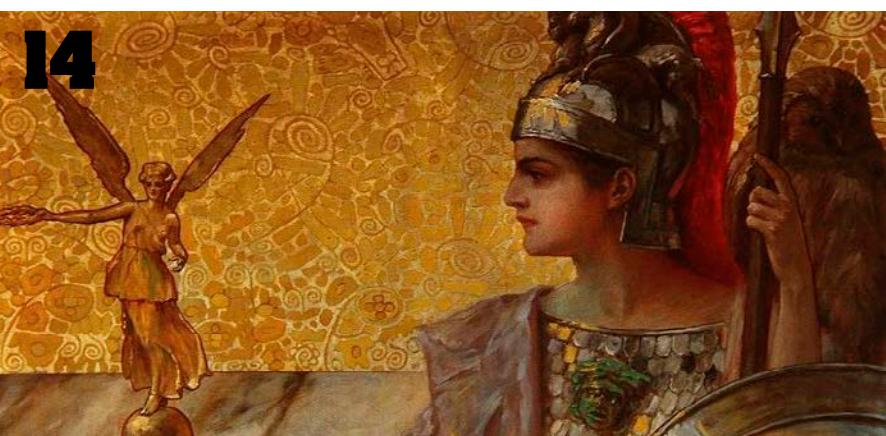
10

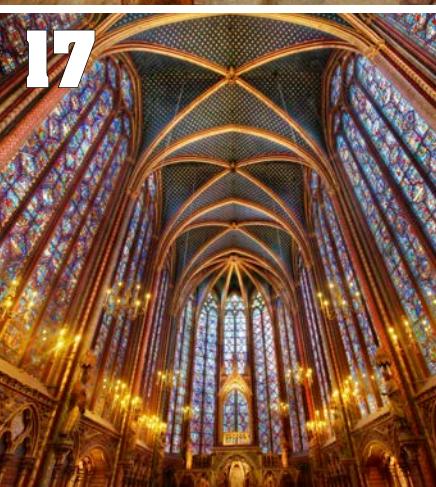
13

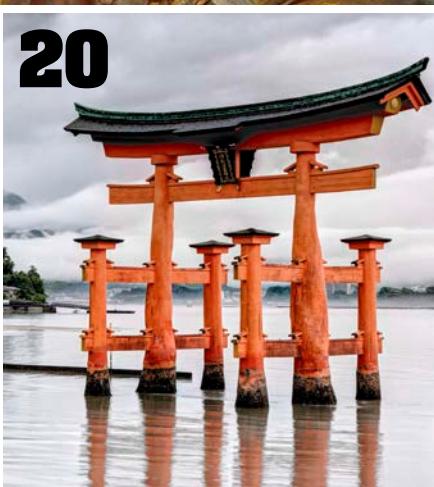
14

17

20

NOVA AKROPOLA

ZA BOLJEG ČOVJEKA I BOLJI SVIJET

01 | 2016. WWW.NOVA-AKROPOLA.COM

Sadržaj

4 NUTARNJE ZRCALO

Jorge Angel Livraga

6 NENASILNA KOMUNIKACIJA

Branko Zorić

10 RATOVI ZVIJEZDA OD NADE DO BUĐENJA...

Nataša Žaja

13 KVADRIVIJUM

Nadiia Komarova

14 PICO della MIRANDOLA: GOVOR O DOSTOJANSTVU ČOVJEKOVU

17 SAINTE-CHAPELLE

Vesna Perhat

20 SVETI OTOK ITSUKUSHIMA

Suzana Dobrić Žaja

Impresum:

Glavni urednik: Andrija Jončić

Izvršna urednica: Nataša Žaja

Urednici rubrika: Luka Marić, Dijana Kotarac, Sofija Stepanovska, Anastazija Pulja, Marta Mihičić

Lektura: Ana Handal, Vesna Bosnar

Tehničko uredništvo: Atila Barta, Svjetlana Pokrajac, Matija Prević

ISSN 1849-6237

Izdavač:

NOVA AKROPOLA - kulturna udruga

Ilica 36, 10000 Zagreb

Tel: 01/481 2222, Fax: 01/233 0450

web: www.nova-akropola.hr

e-mail: info@nova-akropola.com

Svaki početak godine budi u nama želju za promjenama, zaokretima, želju da pokrenemo neke dugo odgađane stvari... I uvijek iznovajavlja nam se slika neodređene budućnosti s mnogim mogućim putovima i jasan osjećaj kako upravo sad držimo sudbinu u svojim rukama... Dobili smo još jednu godinu koja je puno više od zbroja dana i sati, dobili smo mogućnost da u nečemu napravimo prvi korak onako kako nas poučava Lao Tze: *Put dug tisuću milja započinje prvim korakom.*

Svi smo jednom u djetinjstvu napravili taj prvi korak. Kako? Nespretno, ali smo to jako htjeli, toliko kako da nismo razmišljali o padu premda smo ga iskusili. Nismo dovodili u pitanje roditeljsku pruženu ruku s druge strane. Jednostavno smo krenuli širom otvorenih očiju ususret svijetu koji je u našoj dječjoj glavi bio

potpuna zagonetka. Ali čak ni tada nismo išli naslijepo, nismo tumarali – imali smo uporišta, u sebi i u onoj pruženoj ruci koja nas je čekala.

Zašto to ne bismo mogli ponoviti? Kao odrasli ljudi nećemo učiti hodati nogama, ali možda možemo pokušati izaći iz utabanih staza i krenuti *srebrnom cestom kud nas srce vodi*, kao što nam pjeva Gustav Krklec. Zašto naš korak ne bi bio odlučni potez iz srca i odgovor na duboki zov našeg bića?

Mnoge su neispisane stranice dana i sati pred nama. Svakodnevica sa svojim uobičajenim tijekom može ih prekriti, ali može li zaista ispisati ijedan stvarni redak? Nemojmo očekivati da će vrijeme samo po sebi išta popuniti. U stranicama života koje nam je namijenila sudbina, olovka je samo u našim rukama! ☺

Uredništvo

NUTARNJE ZRCALO

Jorge Angel Livraga

Danas, kada je mit o jednakosti poljuljan, lakše je cijeniti mudrost drevnih koji su tvrdili da sve stvari i sva bića žive različitim životima.

Štoviše, čak je kod jedne te iste osobe tijekom jednog dana, mjeseca ili godine teško pronaći dva istovjetna stanja uma. Na nesreću, osim izuzetaka koji potvrđuju pravilo, ta stanja uma često imaju poguban zajednički nazivnik, a taj je da se u svemu uvijek vidi negativna strana.

Svatko se, na svoj način, osjeća "mučenikom", neshvaćenim ili žrtvom drugih, da ga nitko ne voli i ne cijeni onoliko koliko misli da zaslužuje, i još mnogo toga što je ovdje nemoguće nabrojiti.

Može se primijetiti kako egocentrizam, s manjom

ili većom sklonošću ka egoizmu, mijenja stavove i ponašanje, pretvarajući inteligentne ljude u budale, radnike u lijenčine, a potencijalno snažne u slabiće. Previše individualizma loše je kao i njegov nedostatak.

Svi vjeruju da na neki način posjeduju ključeve uspjeha, ali stavljeni na kušnju ne uspijevaju ga ostvariti, prebacujući uvijek krivnju na druge i prepuštajući se sumornim psihološkim stanjima. Nije rijetko susresti osobe koje se doista tiranski odnose prema svojim podređenima, a izuzetno su osjetljivi kada se oni moraju pokoriti ili saslušati nekoga tko ih ispravlja. Sva njihova radost nestane, a sivi se oblak spusti na njihovu izmучenu svijest pa vjeruju da su žrtve nepravde, ističući istovremeno svoju dobrotu i ukazujući na tude pogreške.

Bio sam duboko pogoden tim pesimističnim i negativnim stavom koji sam godinama promatrao kod brojnih ljudi koji su mogli imati autentičniji, pozitivniji i skromniji stav prema životu.

Sjetio sam se Platonove parabole o "oku duše" koje, ovisno o smjeru u kojem je okrenuto, vidi različite predjele i prenosi mračne, sive ili uistinu blistave slike. Pomislio sam da u sebi imamo nešto nalik pomičnom zrcalu. U njemu se odražava ono prema čemu je usmjeren. Ako je oko slabo i tromo, usmjeren na niže aspekte svijeta, odražavat će samo sjene, opasnosti i nedaće. Uspijemo li ga s malo napora okrenuti prema gore, makar samo prema obzoru, njegovo će se vidno polje značajno proširiti. Ne gubeći pritom izvida sjene, vidjet će i sjajna obzorja, i mnoštvo zanimljivih bića i stvari koje su vrijedne promatranja. Duša će proširiti svoje sposobnosti opažanja, a time i sposobnosti razlučivanja, odlučivanja i djelovanja.

Okrenemo li čvrstom voljom zrcalo još više prema gore, zamutit će se pogled na loše stvari ovoga svijeta, a blistavo nebo donijet će ljepotu i radost u naša srca. Prirodno ćemo naginjati uspjehu i radosti, razvit će se mudrost, otkrivajući nam istinska čuda i skrivenе pokretače svega vidljivoga. Primjetit ćemo Božje ruke u svakom djelu i njegovu neizmjernu Misao kako upravlja svakom idejom i svakim oblikom.

Iskreno usredotočeni na promatranje i doživljaj ovih čuda, zaboravit ćemo postupno našu sebičnu uskogrudnost, naše neznanje kojim na leđa drugih ljudi stavljamo teret odgovornosti, a upravo nas ta odgovornost oplemenjuje i daje smisao našem životu.

Održavanjem ovog odraza neba u našoj duši, sve će nam postati lakše, a naš put postat će ugodniji,

plodonosniji i radosniji. I doista, taj je napor vrijedan truda jer iz sjemenke volje izrast će čitava šuma sreće i emocionalnog zadovoljstva kao rezultat sposobnosti da se s jasnoćom vide sve odlike Puta i putnika, što nije moguće razabrati kad je zrcalo okrenuto prema sjenama.

Okljevanje će nestajati, a strah će zamijeniti zdravo, obnovljeno i poletno zanimanje za život.

Jadikovke će se pretvoriti u smijeh i prirodno će nas drugi bolje prihvaćati... Samo trebamo okrenuti svoje nutarnje zrcalo prema gore. ☺

S engleskog preveo: Zoran Peh

NENASILNA KOMUNIKACIJA

Branko Zorić

Ljudi ne uz nemiravaju stvari, nego vlastita videnja tih stvari.

Epiktet

Biti shvaćen od strane sugovornika, povezati se s ljudima i dobiti odgovore, razvijati dobre i kvalitetne odnose moguće je samo ako poznajemo vještina komunikacije. To znači da bismo trebali imati jasne ideje i znati izraziti svoje misli i osjećaje te, iznad svega, da bismo trebali znati slušati. Dobra je komunikacija ključna jer će upravo ona omogućiti da prepoznamo zajedničko dobro. Omogućit će da zajedničko

dobro podijelimo s drugima i da to pretvorimo u vlastito iskustvo koje može oplemeniti i obogatiti naš život.

Prema procjenama stručnjaka, banalnosti i ogovara-nja danas zauzimaju čak 70 - 80 % našeg komunikacijskog prostora. Komunikacijski je prostor zagušen i sve je manja mogućnost da važne ideje dopru do ljudi. Uz sve to, ne znamo ili nismo svjesni da pri komuniciranju svega 7 % utjecaja na sugovornike ima govor, 55 %

govor tijela, što nazivamo neverbalnom komunikacijom, a preostalih čak 38 % čini paraverbalna komunikacija, odnosno sve moguće emocije koje u sebi nosi čovjek.

Čovjek je biće u kojem se neprestano bore animalni i humani dio i da bismo sačuvali jasnoću temeljnih ideja o tome što je to prirodno ljudsko stanje, neophodno nam je svjesno sudjelovanje u kulturnom suživotu. To se u prošlosti ostvarivalo u staroj Grčkoj kroz *paideiu*¹, a u Rimu kroz *humanitas*² i *humanizam*³ u doba renesanse.

Budući da je kultura sustav odnosa i uspostavljanja veza koje čovjek prvenstveno integrira unutar sebe i potom ih preslikava na vanjski svijet, nameće se neizbjegljnost dobre komunikacije kao temelja svakog suživota.

Ideja nenasilja

Zlatno pravilo suživota koje je zastupao veliki kineski filozof Konfucije (551. – 479. g. pr. Kr.) identično je Isusovoj poruci: "Ne čini drugome ono što ne želiš da drugi tebi čine." Ovime se naglašava svjestan stav plemenitog čovjeka o načinu postupanja prema drugima.

Lav Nikolajevič Tolstoj u svojoj knjizi *U što vjerujem* daje duboko objašnjenje snage i hrabrosti koje se nalaze u Isusovom učenju, a koje ističe ideju nenasilja, milosrđa i ljubavi prema svim ljudima bez obzira na sve razlike.

Mahatma Gandhi svojim je životom zastupao učenje o *ahimsi* (nenasilju) kao zakonu koji vrijedi za sve ljude, dok je *himsa* (nasilje) zakon za zvijeri; ljudsko dostojanstvo zahtijeva svjesno i voljno poštovanje zakona koji se odnose na njega.

Nenasilje je stoga prirodno ljudsko stanje, a nasilnim ponašanjem čovjek gubi svoja humana obilježja i time primarno najviše šteti samome sebi.

¹ *Paideia* (grč.) klasični je grčki ideal oblikovanja čovjeka u pedagoškom i moralnom smislu kao preduvjet uključivanju u društveno-politički život polisa.

² *Humanitas* (lat.) rimski je etički ideal, skup svih ljudskih osobina koje čovjeka čine čovjekom.

³ *Humanizam* je sustav mišljenja i djelovanja koji u prvi plan stavlja čovjeka, i kao takav bio je ključni idejni aspekt renesanse.

⁴ Od engl. *assert* – izjaviti, iznijeti (mišljenje), ustvrditi, dokazivati, braniti.

U svojoj poznatoj knjizi *Nenasilna komunikacija: jezik života* američki psiholog i aktivist Marshall B. Rosenberg (1934. – 2015.) zalaže se za tip komunikacije koji može pomoći u rješavanju sukoba, omogućiti suglasnost i dogovor te je još naziva *asertivnom komunikacijom*.

Ona treba zamijeniti među ljudima uobičajenu nesvesnu i nagonsku borbu za moć koja se odvija kroz agresivnu ili pasivnu komunikaciju.

Rosenberg predlaže da se usmjerimo na djelotvorno rješavanje problema, a ne da napadamo ili omlovažavamo druge, njihove stavove ili uvjerenja, čime samo stvaramo doživotne neprijatelje.

Asertivna komunikacija je poput diplomatskog pristupa koji je oplemenjen suošćanjem i svješću da i drugi ljudi imaju i zaslužuju sve ono što i mi za sebe želimo i čemu se nadamo.

Dva su temeljna aspekta nenasilne komunikacije prema Rosenbergu: iskreno izražavanje sebe i empatičko primanje.

To znači da se u komunikaciji jasno i samosvjesno zalažemo za svoja prava i potrebe vodeći pri tome brigu i o osjećajima i potrebama naših sugovornika, sa željom da se postigne obostrana korist.

Da bi to bilo moguće, potrebno je poznavati sebe i čvrsto zastupati svoje potrebe, ali isto tako i potrebe drugih. Tada nam se mogu otvoriti oči za potpuno nove dimenzije i mogućnosti ljudskih odnosa.

Što se tiče empatije, on kaže: "U našoj je prirodi da uživamo dajući i primajući suošjećajno. Naučili smo, međutim, mnoge oblike 'komunikacije koja nas otuđuje od života', koja nas navodi da se ponašamo i govorimo na načine koji povređuju i nas i druge.

Jedan od oblika komunikacije koja otuđuje od života upotreba je moralističkih prosudbi koje impliciraju da su oni koji se ne ponašaju u skladu s našim vrijednostima loši ili u krivu.

Komunikacija koja otuđuje od života također ometa našu svijest o tome da smo sami odgovorni za vlastite misli, osjećaje i djela.⁵

Poričemo odgovornost za vlastite postupke kada

njihov uzrok pripisujemo neodređenim, bezličnim silama izvan naše kontrole. Vidimo samo dio istine, a ne cijelu istinu i zato nam je i potrebna komunikacija. Baš kao pri plovidbi i ovdje je moguće orijentirati se samo pomoću više točaka, odnosno stavova i iskustava koje razmjenjujemo s drugima.

Naša su viđenja vrlo ograničena zbog egocentrizma i taštine, odnosno vezanosti uz vlastita subjektivna mišljenja i osjećaje koji su nestabilni i promjenjivi. Zato Rosenberg ističe važnost svijesti o vlastitim ograničenjima i ograničenjima naših mišljenja.

Također, naglašava nužnost poznавanja sebe i zdravog razlikovanja vlastitih osjećaja i misli. Na taj se način mogu izbjegići tipične zamke komunikacije, kao na primjer, vrlo uobičajeno "podrazumijevanje", dakle izostanak provjere, nakon čega slijedi razočaranje zbog očitog nesporazuma.

Sposobnost da izrazimo svoje osjećaje bez napadanja ili okrivljavanja drugih preduvjet je nenasilne komunikacije. Jasnije iskazivanje i prepoznavanje osjećaja olakšat će nam povezivanje s drugima. Ono što drugi kažu i čine može nam dati poticaj, ali ne bi trebalo biti uzrokom naših osjećaja jer ćemo time dopuniti da nama manipuliraju vanjske okolnosti kao da

⁵ Marshall B. Rosenberg, *Nenasilna komunikacija: jezik života*, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek, 2006.

smo lutke na koncu. Također je neprirodno smatrati se odgovornima za osjećaje drugih ljudi i misliti da se stalno moramo truditi udovoljiti svima. To će nas brzo dovesti do toga da ljude koji su nam najbliži počnemo doživljavati kao teret.

Empatija, kao slušanje cijelim bićem, osluškivanje što je sugovorniku potrebno, duboko je razumijevanje i puno poštovanje onoga što drugi proživljavaju. Nasuprotno tome, isuviše intelektualni pristup razumijevanja okoline može blokirati empatiju.

Naša sposobnost da ponudimo empatiju može nam omogućiti da ostanemo otvoreni i prihvativi tuđe "ne", ne doživljavajući ga kao odbacivanje. Tada razgovor neće biti beživotan, nego će oživjeti te će nam pomoći da čujemo tuđe osjećaje i potrebe iskazane čak i šutnjom. Malo više pažnje u komunikaciji i malo suošćenja prema drugima može bitno oplemeniti naš suživot.

* * *

Konfucije nas upozorava na važnost pažnje i budnosti u vlastitom ponašanju kada kaže da treba slijediti primjer dobrog čovjeka, a kod lošeg čovjeka najprije se trebamo zapitati što nam se kod njega ne sviđa. Dobar primjer puno je korisniji od kritike i plemenit čovjek uvijek pazi na svoje ponašanje. Ove su životne istine velike tajne života i možemo se zapitati koliko su nam

bliske te koliko je nama uopće stalo do njih.

Tehnika komunikacije danas doživljava strelovit napredak, dok je - paradoksalno - sve prisutniji pad kulture ophođenja. Bonton je degenerirao u tolikoj mjeri da se uljudnost gotovo izjednačila s nečim izještačenim i neautentičnim. No, izvorno riječ *bonton* označava "dobar ton" ili pravu mjeru u ophođenju s drugim ljudima, što vodi zbližavanju i slozi.

Izostane li svjesno nastojanje pojedinca, a isto tako i čitave zajednice oko uljudnosti, nastat će društvo u kojem će prevladavati ono nagonsko i dominirati nepovjerenje, nerazumijevanje i netrpeljivost. Uljudnost koju treba oživjeti podrazumijeva međusobno slušanje, uvažavanje, prihvaćanje, razumijevanje, povjerenje, iskrenost, poštovanje... Kao takva, ona je temeljni preduvjet zdravih međuljudskih odnosa koji vode smanjivanju napetosti i sukoba u društvu.

Nenasilna komunikacija, o kojoj govori Rosenberg, humanizirajuća je jer jača našu sposobnost da ostanemo ljudska bića i u teškim okolnostima. Ona nije nešto novo, ona je samo podsjetnik na civilizacijsku tekvinu prema kojoj bi se trebali odnositi jedni prema drugima kao ljudi. Jer, uvredljivo ophođenje podiže zidove, a uljudno i prijateljsko širom otvara prozore i vrata zdravom suživotu. ☺

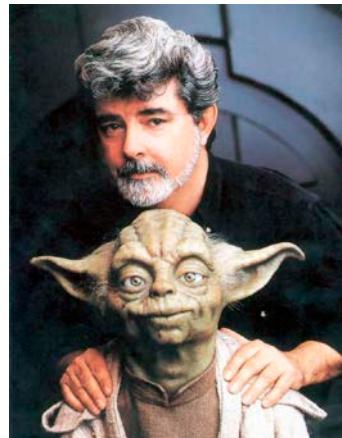

Nataša Žaja

RATOVI ZVIJEZDA

Od Nade do Budenja...

Nekoć davno u veoma dalekoj galaksiji...
Tko je mogao predvidjeti da će pojava prve epizode *Ratova zvijezda – Nova nada* 1977. godine, jednog od tzv. fantastično-akcijskih filmova, pokrenuti toliko zanimanje koje će trajati godinama? Tim više što bismo danas mogli reći da je tehnologija kojom je snimana prva epizoda, ali i dio ostalih, primitivna. Što je onda to u *Ratovima zvijezda* što tako dugo i gorljivo privlači tolike generacije obožavatelja? Očito, radi se o nečemu puno dubljem od same fantastike i akcije. Radi se o snazi mita koji može stvarati u vijek nove i začuđujuće oblike. Zato se s prvom epizodom zaista pojavila nova nada za oživotvorene mita koji je pronašao svoju modernu formu, pristupačnu i današnjim ljudima. Splet okolnosti htio je da to ostvari do tada gotovo nepoznati redatelj George Lucas koji će kasnije pronaći svog stvarnog učitelja Yodu i prijateljsku podršku u Josephu Campbellu, velikom stručnjaku za mitologije. Nekoć davno u veoma dalekoj galaksiji... nešto je

što svakodnevno gledamo oko sebe. A mnoge poznate, sadržajno identične situacije, samo drugačijeg ruha izbjazdale su povijest našeg planeta. To isto često obilježava i naš vlastiti život – iskušenja na granici ili preko granica naših snaga, porazi i pobjede, bolne izdaje i neočekivana pomoć, zanemarivanja pouka i usvajanja učenja...

Svaki mit, pa tako i ovaj, ima u pozadini skrivene stvarne odgovore ispisane simboličkim jezikom, ukazujući na smjer prema nadilaženju prepreka. To ne ide bez odricanja i žrtvi, ne ide bez suradnje s učiteljima i prijateljima, bez naše spremnosti da puno puta krenemo u nepoznato suočavajući se s vlastitim slabostima.

Kroz likove i njihove motive, kroz zamršene zaplete i rasplete, kroz žive ideje koje izranjavaju izražene ponekad kao

Snovi su izuzetno važni; ništa se ne može napraviti, a da se najprije ne zamisli.

George Lucas

To je ono što je Goethe rekao u Faustu, a što je Lucas znao izraziti modernim jezikom: poruku kako nas tehnologija neće spasiti. Naša računala, naša oruđa, naši strojevi nisu dovoljni. Trebamo se oslanjati na našu intuiciju, naše istinsko biće...

Joseph Campbell

simpatične dosjetke, a ponekad kao sažete mudre upute, razotkriva nam se čitav univerzum života u nama samima.

Vanjski prostor nalazi se iznutra u mjeri u kojoj se zakoni koji upravljaju njime nalaze u nama; nutarnji i vanjski prostor su jedno te isto.

Joseph Campbell

Sada, dok smo pod svježim dojmom posljednje, sedme epizode *Ratova zvijezda – Sila se budi*, osvrnut ćemo se samo na neke važne likove, situacije i simbole.

Luke Skywalker – Nebeski Šetač

U ovom središnjem liku prve trilogije (IV. - VI. epizode) prikazan je arhetipski put budjenja heroja, nove nadе viteškog reda *jedia*, srca obrane od napada Imperija koji širi zlo i strah čitavom galaksijom. Zahvaljujući podukama vitezova Obi-Wan Kenobija i Yode, Luke postupno osvještava vlastite potencijale, ali i nedostatke. Dobiva mač jedia (simbol volje), uči surađivati sa svjetлом stranom Sile i shvaća kako će mnoge staze Puta Dobra morati proći sam. Neprestano ga iskušava tamna strana Sile koju pokreće njegovo nestrpljenje i nekontrolirani osjećaji. Zato ga stalno prate njegovi učitelji i pomažu mu kako bi se oboružao nutarnjim snagama i kako bi se konačno potvrdio kao pravi jedi.

Princeza Leia

Lukeova blizanca, njegov ženski komplement po snazi, neustrašivosti, domišljatosti, ali kao princeza ima drugu misiju. Odjevena u bijelo, simbolizira dušu koju treba osloboditi i čistoću svih dobrih bića za koje se vrijedi boriti.

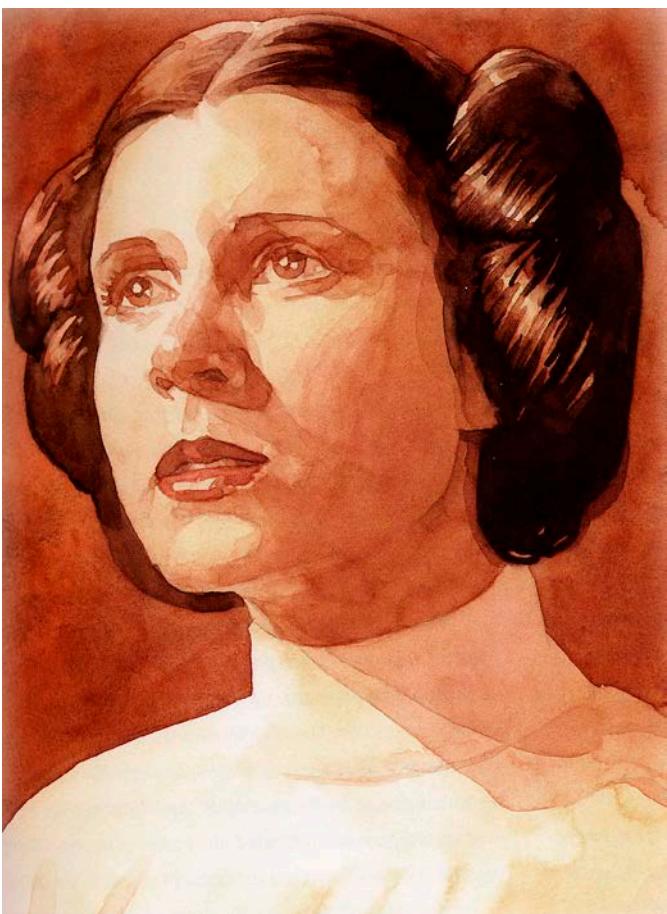
Anakin, Darth Vader

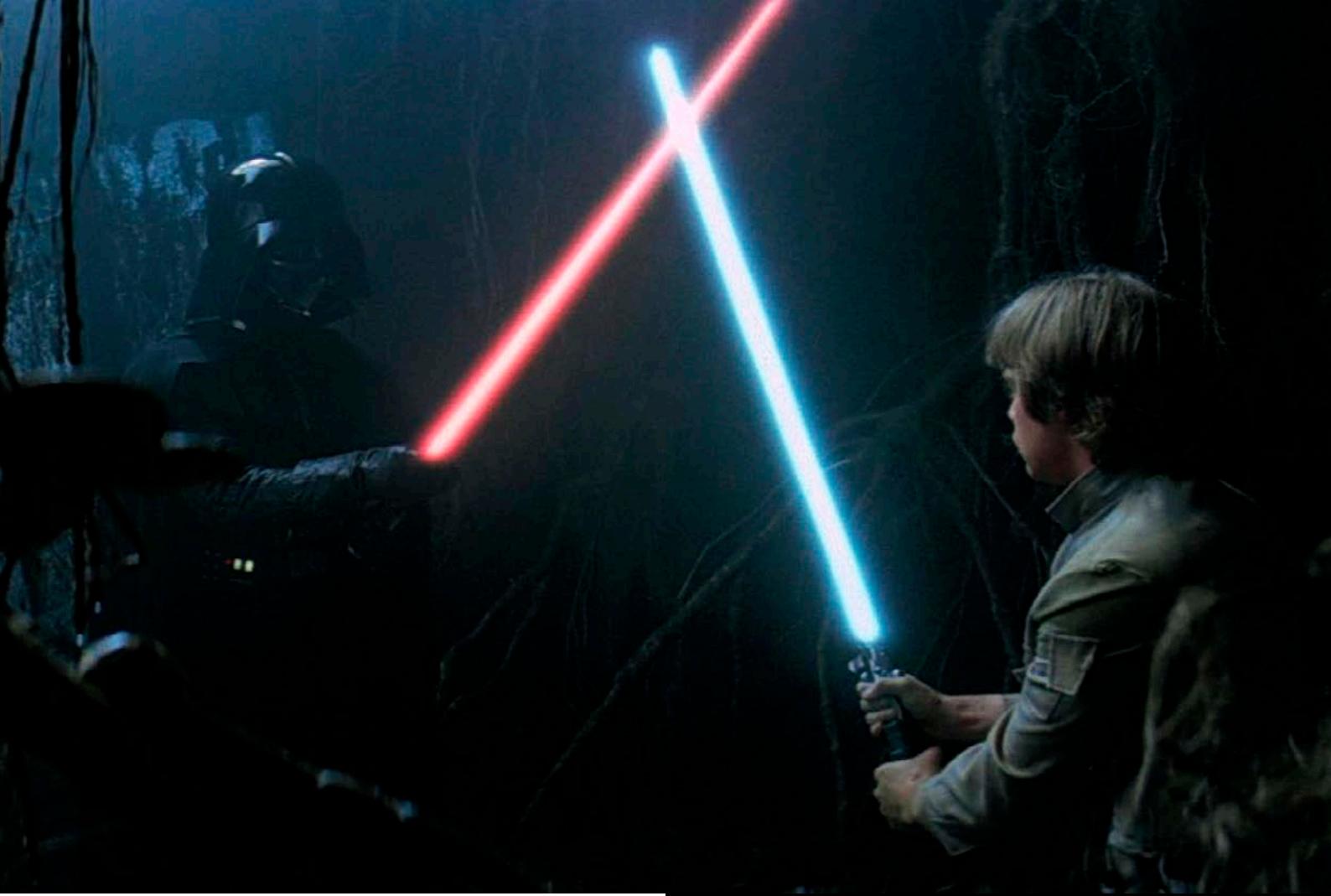
Utjelovljuje proces popuštanja vlastitim slabostima, mržnji i sljepilu koji postupno izmiču kontroli i okreću se protiv nas samih. Anakin se već gotovo pridužio krugu jedia, vitezova svjetlosti i dobra, kada je počeo padati na iskušenjima zaveden tamnom stranom Sile, pokrenute njegovim potiskivanim strastima, strahovima i sumnjama. Tako postaje mračni Darth Vader. Međutim, čak i tada postoji nada, i onaj zadnji tračak dobra koji je u njemu preostao prepoznaje njegov sin Luke Skywalker. Zahvaljujući tome, ponovno se budi iskra zatomljene ljubavi između oca i sina. Za Vadera je tako bio moguć put iskupljenja ostvaren kroz suprotstavljanje strašnom Gospodaru Sitha, vrhovnom zlu, kako bi spasio sina, a sam se pri tome konačno žrtvuje i umire. Time ponovno ulazi u svjetlosni krug istinskih jedia.

Yoda podučava Skywalkerera:

Mi smo svjetla bića, a ne sirova materija. Svjetlo zvijezda nalazi se u nama.

Pećina

Središnji događaj V. epizode svakako je Lukeov ulazak u pećinu, mjesto suočenja i početka stvarne transformacije. Kada Luke pita što će tamo naći, Yoda mu odgovara: "Samo ono što sam poneseš unutra." Yoda mu savjetuje da ostavi mač i pobijedi strah, ali Luke ga ipak ne posluša i poklekne prestrašen susretom s Darthom Vaderom kojeg ubija. Šokiran shvaća da prepušten bijesu i sljepilu ubija i istinskog sebe. Premda ovo veliko iskušenje nije prošao, jer još nije bio iznutra dovoljno pripremljen, to iskustvo odredilo je čitav njegov kasniji put u kojem će se potvrditi kao pravi plemeniti ratnik...

Sila je ono što jediu daje snagu, ona je energetsko polje stvoreno svime što živi. Okružuje nas, prodire u nas i održava jedinstvo galaksije.

Obi-Wan Kenobi

Sila

Sila je energija koja struji kozmosom, zahvaljujući kojoj sve živi, raste i napreduje. Zato je potrebno surađivati s njom kako bi je koristili za ono što je dobro u nama i u svemu oko nas. U protivnom, upotrijebljena u sebične svrhe, postaje destruktivna snaga koja izopačava i uništava, usmjeravajući se konačno i protiv nas samih.

Dovesti sebe u harmoniju sa Silom, i tako imati svu njezinu zaštitu i moć, bio je ideal jedia. To je ovjekovjećeno njihovim pozdravom – *Neka je Sila s tobom!* – koja je postala jednom od najčuvanijih filmskih rečenica... ☰

Iz kodeksa jedia:

*Ne postoji osjećaj,
postoji Mir.*

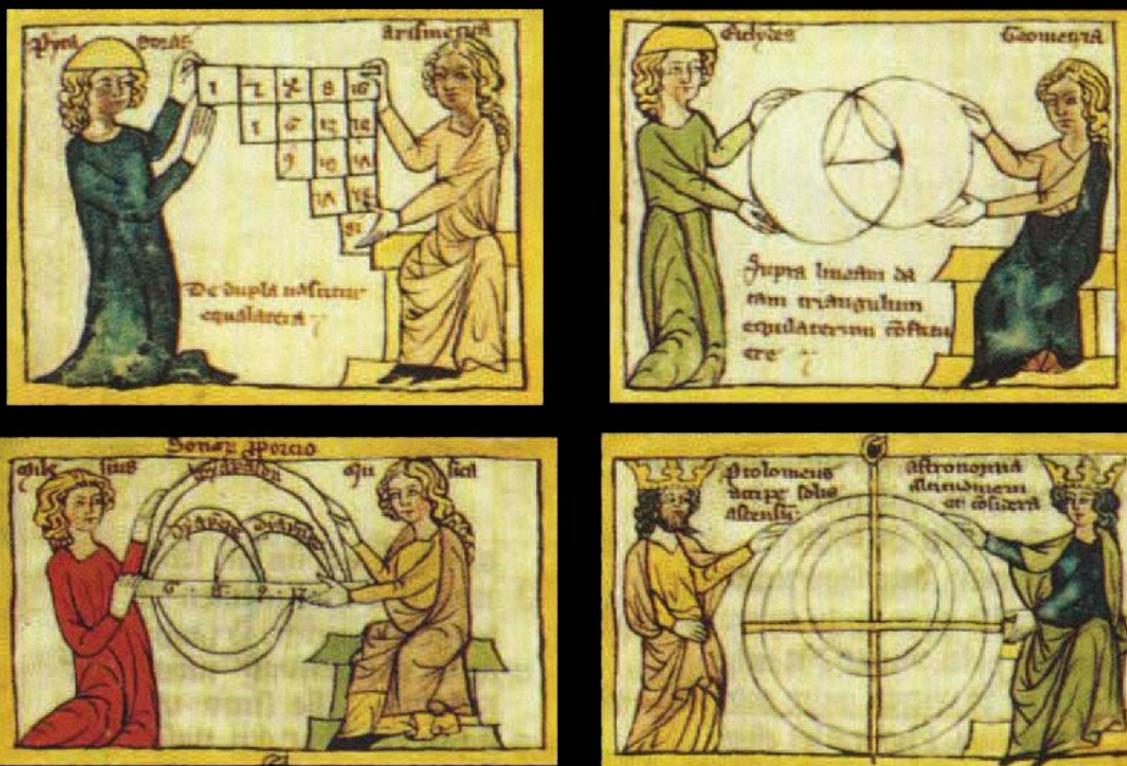
*Ne postoji neznanje,
postoji Spoznaja.*

*Ne postoji strast,
postoji Vedrina.*

*Ne postoji kaos,
postoji Harmonija.*

*Ne postoji smrt,
postoji Sila.*

Na srednjovjekovnim crtežima četiri znanosti kvadrivijuma često su predstavljane ženskim likovima uz Pitagoru (aritmetika), Tubal-Kajina (muzika), Euklida (geometrija) i Ptolemeja (astronomija).

KVADRIVIJUM

Nadiia Komarova

Veliči Pitagora poučavao je da se sreću može pronaći u znanju o savršenstvu brojeva. U potrazi za tim znanjem pitagorejci su proučavali četiri znanosti: aritmetiku, geometriju, glazbu i astronomiju. Sve četiri discipline povezivala je jedna riječ – *mathēmata*, što dolazi od starogrčke riječi *μάθημα* – proučavanje, znanost, a iz nje se izvodi i *matematika*.

Pitagorejci su brojeve smatrali univerzalnim principima koji prožimaju sve prirodne pojave, kao što su svjetlost, elektromagnetizam ili zvuk.

U Jamblihovoj knjizi *Theologumena Arithmeticae* možemo pročitati: „Štoviše, bolje je i manje podložno greški da shvatimo istinu u stvarima i steknemo pouzdano, znanstveno znanje pomoću kvadrivijuma matematičkih znanosti.“ Jamblih je tvrdio da te znanosti mogu poslužiti kao načini proučavanja brojeva: brojeva općenito (aritmetika), brojeva u vezi s drugim brojevima (glazba), brojevima u prostoru (geometrija) te u kretanju i prostoru (astronomija). Prema A. A. Stolyarovu *aritmetika je učenje o brojevima kao takvim; slijedi muzika – učenje o harmoniji; geometrija – učenje o protežnosti i, konačno, astronomija – učenje o prostoru, odnosno o harmoniji koja se proteže čitavim univerzumom.*

Arhita, poznati učenjak pitagorejske škole, izjavljuje da oni koji ovlađaju matematičkim znanostima postižu razu-

mjevanje svijeta u cjelini, na temelju čega mogu davati ispravne ocjene o osobinama svih pojedinačnih stvari.

Jednog drugog pitagorejca, Filolaja iz Tarenta, opisali su ovako: „Prije nego što će odlučiti o suštini duše, on [Filolaj] raspravlja zadivljujuće o mjerama, težinama i brojevima u vezi s geometrijom, glazbom i aritmetikom, dokazujući kako čitav univerzum njima zahvaljuje svoje postojanje.“

Platon, razmišljajući o tome u svojoj *Državi* postavlja pitanje: „Koji bi onda nauk odvukao dušu iz svijeta postojanja u svijet bitka?“

Prema Nikomahu te su znanosti poput ljestava ili mostova koji prenose naš um od stvari koje shvaćamo osjetilima i mišljenjem do onih koje uključuju razum i razumijevanje, od onih materijalnih, fizičkih stvari do stvari koje ne poznajemo, stranih našim osjetilima, no u svojoj nematerijalnosti i vječnosti sličnijih našoj duši.

Ove četiri znanosti koje su pitagorejci zacrtali sačuvale su se do srednjeg vijeka. Dakle, kvadrivijum (prema definiciji koju je dao Boetije doslovno znači "mjesto gdje se susreću četiri puta") jest napredni sustav obrazovanja na mnogim srednjovjekovnim sveučilištima koji se sastojao od četiriju disciplina: glazbe, aritmetike, geometrije i astronomije. ☈

S engleskog preveo: Zvonko Jadrešin

Pico della Mirandola

GOVOR O DOSTOJANSTVU ČOVJEKOVU

Giovanni Pico della Mirandola, suvremenik Leonarda da Vincija i Michelangela, jedno je od najznačajnijih imena renesansne filozofije. Ostavio je značajan povijesni trag i uvelike doprinio razvoju renesansne misli.

Školovanje započinje u vrlo ranoj dobi. Već u 14. godini odlazi u Bolognu na studij kanonskog prava, ali ga nakon iznenadne majčine smrti napušta i odlučuje se za studij filozofije u Ferrari. Daljnje školovanje nastavlja u Padovi, tada glavnom središtu aristotelizma u Italiji. Stječe izvanrednu naobrazbu, a osim izvrsnog vladanja latinskim i grčkim, poznavao je i aramejski, hebrejski te arapski jezik.

Posjećuje sva značajna humanistička središta u Italiji, među ostalima i Firenzom, i tamo upoznaje Marsilia Ficina i Lorenza de Medicija, čije ga je velikodušno pokroviteljstvo pratilo do kraja života.

Pisanje svojih 900 filozofskih i humanističkih teza, u kojima pokušava pomiriti glavne filozofske tradicije

te pronaći jednaku istinu u svim religijama i filozofijama, najvjerojatnije je započeo za vrijeme boravka u Parizu, najvažnijem središtu skolastičke filozofije i teologije.

Mirandola je prvi renesansni učenjak koji je koristio kabalističku doktrinu kao oslonac kršćanskoj teologiji te zastupao novi duh kritičkog promišljanja i usporednih istraživanja.

Mirandolin eklektički stav zorno predočuju njegove riječi: "A ja sam, naprotiv, postupio tako da, ne kunući se ni u čije riječi, oslonac svoj potražim u svim filozofima, da pretražim svaki zapis, da priznam svaku filozofsku školu."

Želeći obraniti 900 teza, 1486. godine pozvao je učenjake iz cijele Europe u Rim na javnu raspravu. Za tu priliku sastavio je poznati *Oratio*, "Govor o dostojanstvu čovjekovu", kojeg nikada nije održao jer je papa Inocent VIII. zabranio skup. U Govoru Mirandola definira čovjekov položaj u univerzumu i naglašava važnost

potrage za znanjem, zbog čega se danas smatra jednim od ključnih tekstova renesansnog humanizma.

* * *

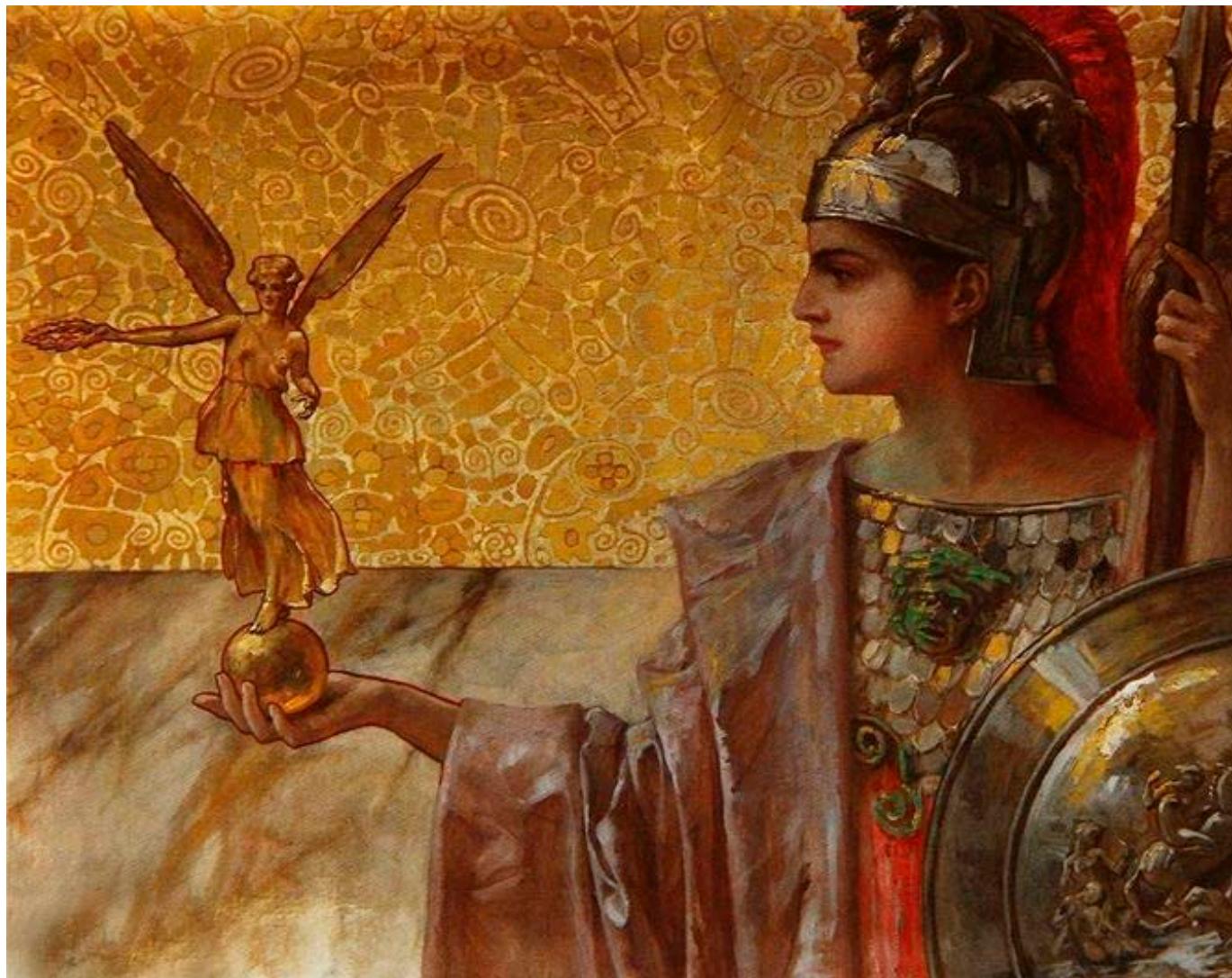
Čitao sam, štovani Oci, u spisima arapskim, da je Saracen Abdala, na pitanje, što na ovu, da je tako nazovemo, svjetskoj pozornici zavređuje najviše divljenja, odgovorio, kako ništa ne zavređuje više divljenja negoli čovjek. Uz ovu riječ pristaje i ona Merkurijeva: "Čovjek je, o Asklepije, čudo veliko."

U čovjeka, kad se rodi, već je Bog Otac položio svakorodna sjemena i klice za svakovrsni život. Što će od njih koji čovjek u sebi odgajati, ono će u njemu i rasti i plodove svoje u njemu donositi. Bude li to ono što pobuduje biljno rastenje, bit će od njega biljka. Bude li to sjeme čulnosti, on će poživotinjiti. A bude li sjeme razuma, postat će biće nebesko. Bude li, pak, sjeme duha, andeo će biti i sin Božji. A ne bude li zadovoljan žrijebom nijednoga od satvora, no se povuče u središte jedinačnosti svoje, onda će, bivajući jedan duh s Bogom, u samotnoj tamnosti Boga Oca, postavljenim ponad svega, sve i nadvisivati.

Dakle, i sami ćemo morati, želimo li na zemlji život kerubinski postići, dušu svoju u očišćenje vrgnuti, i to tako što ćemo pomoći nauke o moralu zauzdati nasrтaje svojih strasti, tako što ćemo pomoći dijalektike razagnati pomračenje uma i tako, u neku ruku, oprati sa sebe nečist neznanja i grešnosti. Sve ovo stoga da se ni naše strasti prenaglo ne bi raspomamile, ni da neoprezni nam um nipošto ne bi u mahnitost se djenuo. Kad smo, tako, svoju namirenu i okajanu dušu oblili svjetлом prirodne filozofije, dogradimo je onda tako da dopre do spoznaje stvari božanskih.

Ako sad mi, budući da stremimo življenju andeoskom, podјemo da činimo isto što i andeli, pitam, tko će to, jal nogom okaljanom, jal rukama neopranim, stupiti na ljestve Gospodnje? (...) Te ruke, te noge, to jest sav taj čulni dio, u kojem se nalaze mamci tjelesni što ovijaju dušu, a koji je, štono se kaže, za grlo stišću, njih ćemo filozofijom morala oprati, tom živom vodom, e da od ljestava onih ne bismo bili odgurnuti kao neposvećeni i onečišćeni.

Uistinu je, štovani Oci, mnogostruk taj razdor u nama. Teškoća unutarnjih imamo u kući svojoj, i to težih no što su građanski ratovi. Ako, pak, ne bismo htjeli da to i dalje tako jest, već bismo se predali težnjama za takvim mirom, koji nas blaženo uzvisuje dotle da nas među izabranike Gospodove uvršće, onda će zauzdanje i umirenje u nama prije svega i svakako postići filozofija morala.

Radije bih, Oci, da se prisjetimo triju delfijskih načela, i te kako važnih za one koji kane da uđu u presveti i preuzvišeni hram Apolona, ne onoga izmášanoga, već onoga pravoga, kojino obasja svaku dušu što na svijet dođe. Vidjet ćete da nas ona ničega drugoga ne opominju, do da se svom svojom snagom prihvativimo te trodjljne filozofije, o kojoj je i ova ovdje rasprava. Jer, ono μηδέν ἄγαν, to jeste ničega previše, određuje upravo pravilo i propis za sve vrline u pogledu umjerenosti, a što je predmet nauke o moralu. Potom ono γνῶθι σεαυτόν, to jest upoznaj samoga sebe, potiče nas i sokoli da spoznajemo cijelu prirodu... Jer, tko spozna sebe, taj u sebi sve spozna, kako su pisali ponajprije Zoroaster, a potom Platon u Alkibi-

jadu. Kad smo se, spoznajom ovom, a obasjani prirodnom filozofijom, već približili Bogu, onda, izgovarajući ei, a to je jesu, a to je teološki pozdrav, možemo zazvati pravoga Apolona u blaženstvu i prijateljstvu.

Obratimo se i premudrome Pitagori, mudrome osobito stoga što nikad nije držao da je dostojan zvanja mudraca. On će nas savjetovati ponajprije, da ne sjedamo na vagan, što će reći da se ne smijemo, zapustiv se u dokonanje i dangubu, lišiti onog razumnog dijela duše, kojom ona sve mjeri, prosuđuje i ispituje, već da ga stalnom vježbom na pravilima dijalektike moramo poticati i usmjeravati.

Filozofija sama me je naučila da se uždam u vlastitu savjest više negoli u sudove drugih, i da uvijek imam na umu kako je manje važno da što zlo o sebi čujem, negoli da što zlo sam kažem ili učinim.

Pa i ne može čovjek, između svih mogućih puteva, izabrati svoj put, ako prije toga svaki nije temeljno upoznao. ☩

Priredio: Vlado Janković

Izvor: Govor o dostojanstvu čovjekovu, Nova stvarnost, Zagreb, 1998.

SAINTE-CHAPELLE

Vesna Perhat

La Sainte-Chapelle (Sveta kapela) nalazi se u samom središtu Pariza, u najstarijem dijelu grada (Ile de la Cité), gdje je nekada bio kraljev dvorac. Mala u odnosu na velebne gotičke katedrale diljem Francuske i Engleske, ona ipak predstavlja savršen primjer cvjetne gotike. Mnogi je smatraju čak najljepšim arhitektonskim djelom ovog stila.

Napravljena je po narudžbi Luja IX. (Luja Svetog) za čuvanje dragocjenih relikvija Pasije: Kristove krune od

trnja i dijelova Kristova križa koje je francuski kralj kupio od cara Balduina II. Kapela je služila kao uvećan kovčeg za pohranu tih svetih predmeta.

Sainte-Chapelle je sagrađena za svega šest godina (1238. - 1248.), što je rezultiralo za ono doba neuobičajenom ujednačenošću stila u arhitekturi i umjetničkoj obradi. Većina se gotičkih katedrala gradila po nekoliko desetljeća, pa su se umjetnici, obrtnici i arhitekti mijenjali.

Ima dva kata i sastoji se od dviju kapela iste površine (33 x 10,7 metara), ali različitih visina. Čvrsti temelji i jaki stupovi donje etaže nose prozračan gornji dio koji završava krovom kojim dominira vrh od cedrove visine 33,25 metara.

Po svojoj unutrašnjoj površini Sainte-Chapelle nije veća od seoske crkvice, ali je visinom usporediva s prvim gotičkim katedralama. Svod gornje etaže doseže visinu od 20,50 metara. Na zapadnoj fasadi je ulazni trijem sa stupovima nadsvodenim šiljastim, gotičkim zavrsecima.

Donja kapela, posvećena Bogorodici, niskog je svoda, visine 6,60 metara i daleko je tamnija od gornje. U zidovima je ostavljeno samo nekoliko manjih otvora

jer oni nose cijelu težinu gornje kapele. Taman ugodaj, kao i male dimenzije, pomalo podsjećaju na kriptu, ali profinjenost izvedbe nosača i dekora u opreci je s ovim dojmom.

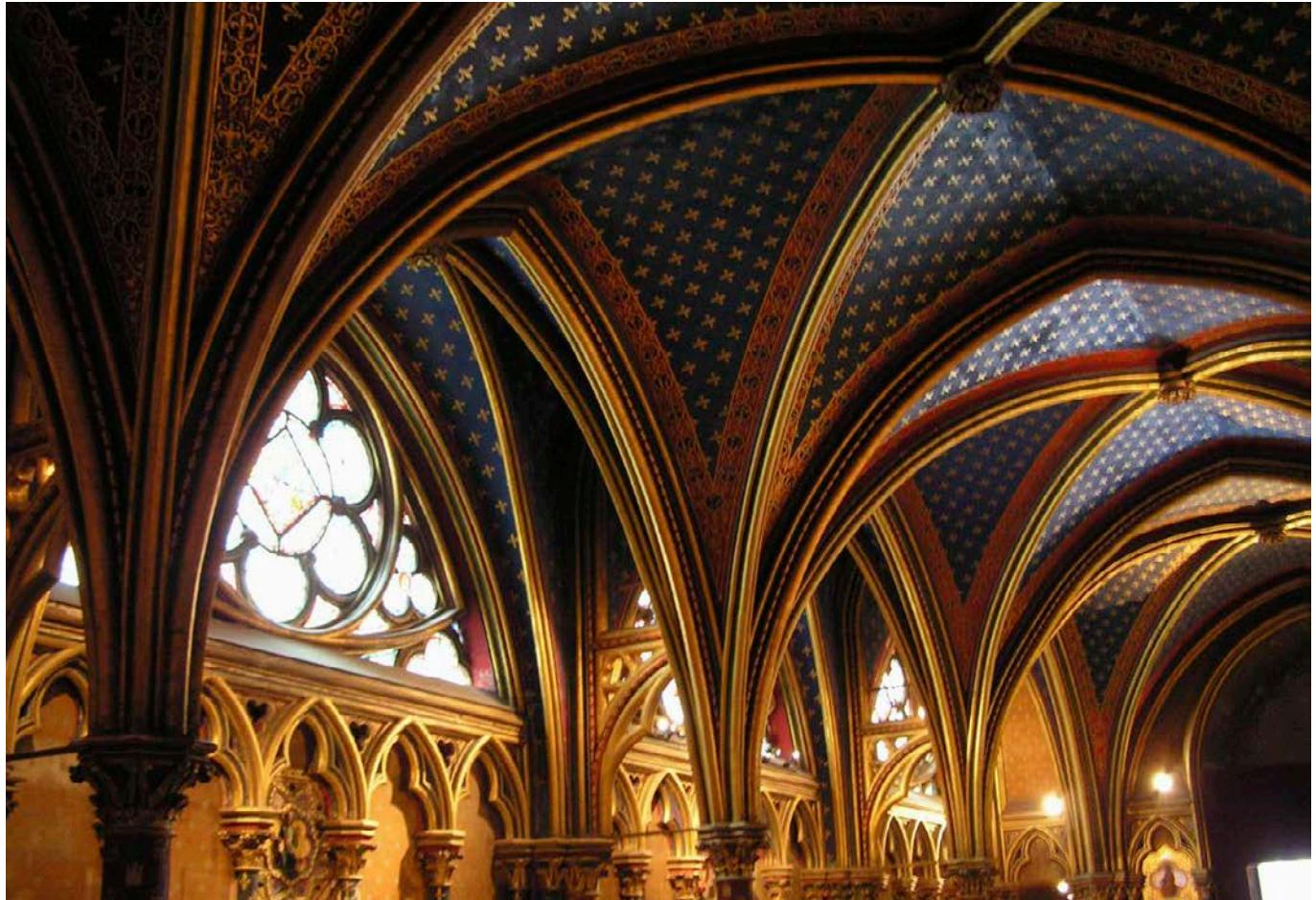
Unutrašnji stupovi koji podupiru četverodijelni svod bogato su ukrašeni naizmjenično zlatnim motivima francuskog ljiljana na azurnoj pozadini i zlatnim motivima kastiljske tvrdave na crvenoj pozadini, u čast kraljeve majke Blanke Kastiljske. Svod na kojem dominira azurna pozadina sa zlatnim ljiljanima podsjeća na zvjezdano nebo.

Gornja, jednobrodna kraljevska kapela, posvećena je Kristovoj krvi i Križu i tu su, u posebnom kovčeliću, bile smještene dragocjene relikvije.

Cvjetna gotika u ovoj kapeli dolazi do svog punog izražaja. Arhitekt, građevinari, kipari i slikari upotrijebili su svu svoju inventivnost da stvore pravo remek-djelo. Svjetlo, boje i prostornost stapaju se u savršenu harmoniju umjetnosti i snage vjere srednjovjekovnog čovjeka.

Kontrafori, inače karakteristično graditeljsko rješenje gotičkog stila, izgrađeni su tako da su izrazito izbačeni prema naprijed, ali u ovom slučaju ne bili dovoljni za preuzimanje sila pritiska svoda. Zbog nepostojanja bočnih lađa nisu dolazili u obzir vanjski potporni stupovi na koje se ove sile prenose pomoću kontrafora. Problem je riješen genijalnom inovacijom - vezivanjem zidova metalnom mrežom, tehnikom koju građevinari nisu koristili sve do kraja XIX. stoljeća kada je "otkrivena".

Svod naizgled lebdi iznad ostakljenih površina, snopovi od devet stupića raspoređeni su tako da je volumen kontrafora skoro neprimjetan.

Ovaj tzv. dvorski stil Luja IX. proširio se kasnije po cijeloj Europi, a naziv *rayonnant gothic* ("isijavati svjetlost") dobio je po karakterističnim zrakastim prečkama velikih rozeta. Tip svežnjastog stupca tada se prvi put pojavio u europskoj arhitekturi, a svjetlo je postalo važna komponenta.

Sainte-Chapelle je remek-djelo prozračnosti u kojem nosivi zidovi kao da ne postoje, prepuštajući sve bogato obojenim vitrajima koji pokrivaju 600 metara kvadratnih površine. Većina stakala originalni su uglavnom iz XIII. stoljeća, dok je rozeta iznad zapadnog portala iz XV. stoljeća.

Dijelovi vitraja povezani su olovnim spojevima, za slike je korišteno samo pet boja: rubin-crvena, safirno plava, svjetlozelena, žuta i ljubičasta, s tim da dominiraju crvena i plava.

Petnaest visokih vitraja spaja se u svodu kapele stvarajući dojam bestežinskog stanja. U ovim oslikanim prozorima ispričana je cijela biblijska povijest ljudskog roda od Stvaranja do Izbavljenja preko Krista, dok je u rozeti, promjera devet metara, opisana Apokalipsa. Ukupno tisuću sto i trinaest scena ucrtano je na lateralnim prozorima od petnaest metara visine.

Od klesarskih dekoracija, kojima Sainte-Chapelle također obiluje, najznačajnije je spomenuti kipove apostola koji su prislonjeni na stupove niša. Nabrane, lepršave haljine, smirenji izraz lica, uvojci kose, sve doprinosi osjećaju neke unutrašnje vedrine.

Iako i dalje nosi ime *Sveta kapela*, danas se ne koristi za vjerske obrede. Ostaci relikvija prebačeni su u parišku katedralu Notre Dame, dok se u Sainte-Chapelle održavaju koncerti klasične glazbe i otvorena je za turiste. No, Sainte-Chapelle, sa svojim veličanstvenim zidovima vitrajima i cvjetnim rozetama koji je ispunjavaju obojenom svjetlošću, sja poput dragulja i ostavlja posjetitelja zadivljenim, izaziva ushit i budi čežnju za onim uzvišenim što je nadahnulo i njene graditelje. ☩

SVETI OTOK ITSUKUSHIMA

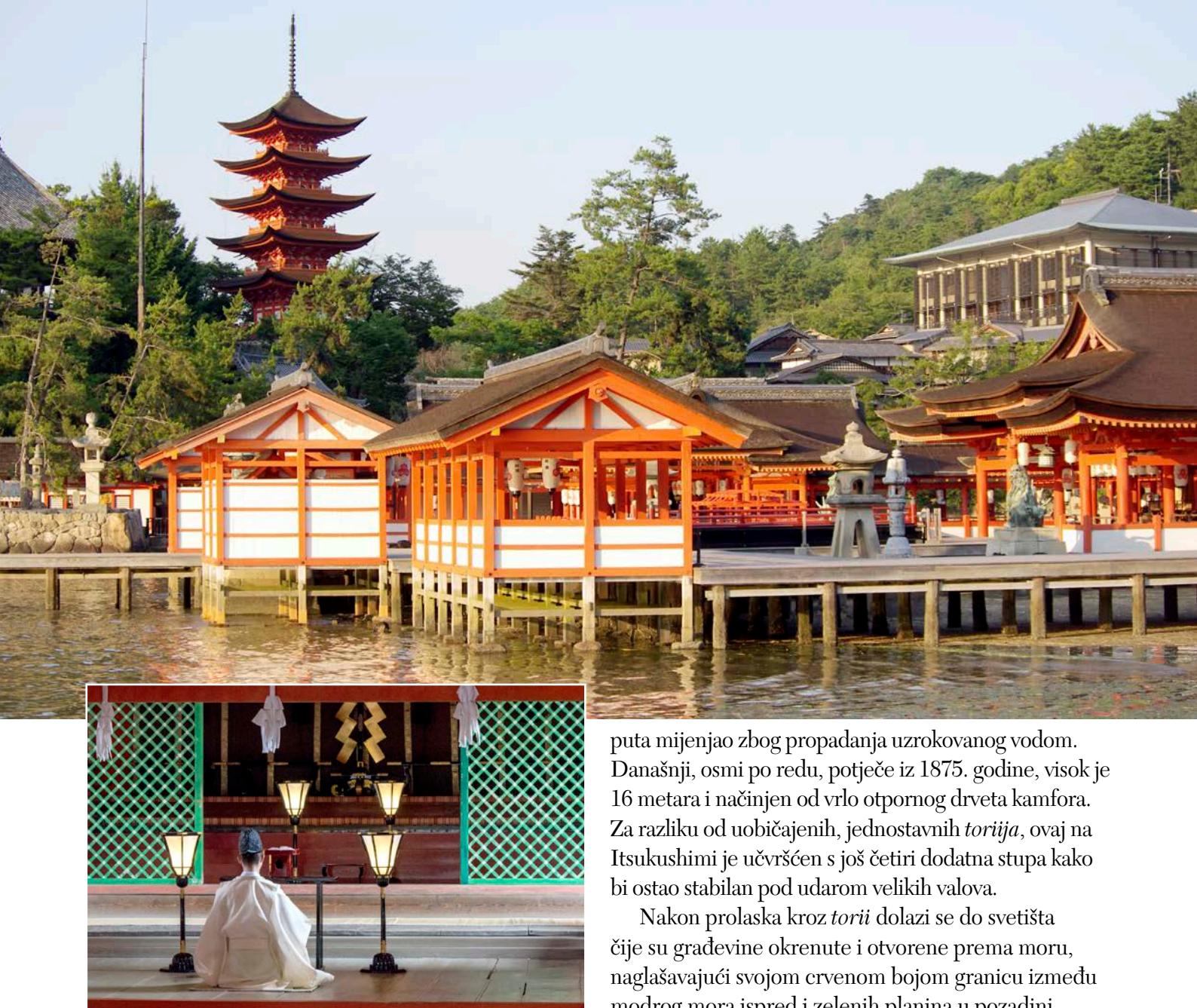
Suzana Dobrić Žaja

Uneposrednoj blizini Hirošime, uz samu obalu japanskog unutarnjeg mora Seto, nalazi se Itsukushima, maleni otok velikog značenja za japansku povijest i kulturu. Na Itsukushimi se nalazi najvažnije šintoističko svetište u tom dijelu Japana, zbog čega se otok naziva još i Miyajima, što dolazi od riječi *miya*, hram, i *jima*, otok. Neke građevine i predmete koji se ovdje čuvaju japanska je vlada proglašila nacionalnim blagom i posebno zaštitila, a 1996. godine šintoističko je svetište na Itsukushimi uvršteno i na UNESCO-ov popis svjetske baštine.

Itsukushima je za šintoiste sveto mjesto. Na otoku se nalazi planina Misen čiji se vrh kao najviša točka uzdiže 530 metara nad morem, a štovana je još od pradavnih vremena. Poštovanje prema duhovima prirode koji tamo prebivaju bilo je tako veliko da je nekada pristup otoku bio dozvoljen jedino svećenicima, a svi ostali mogli su ih štovati samo izdaleka.

Iako stari zapisi govore da je 811. godine postalo službeno svetište vladara pokrajine Aki, smatra se da je svetište Itsukushima (Itsukushima-jinja) osnovao Saeki-no-Kuramoto, pripadnik tadašnje moćne obitelji Saeki, 593. godine. Posvećeno je trima božicama mora, kćerima boga vjetra i oluja Susanoo-no-Mikotoa.

Zvale su se Ichikishima, Tagori i Tagitsu, a prema predaji živjele su u unutarnjem svetištu hrama. Kako bi se narodu ipak omogućilo da se što više približi otoku, a da se istovremeno sačuva njegova čistoća i svetost, hram je podignut na samoj obali, na drvenim stupovima koji se dižu iz mora, te se za visoke plime doima kao da pluta na vodi. U svetište se stizalo čamcima kroz *torii*, tradicionalna crveno obojena drvena vrata koja se nalaze na ulazu u svako šintoističko svetište i označavaju granicu između svetog i profanog prostora. Prolazak kroz *torii* simbolički je pročišćavao onoga koji je ulazio u svetište.

Torii na Itsukushima je poseban jer se nalazi u moru, dvjestotinjak metara daleko od obale, i po njemu je danas nazvano ne samo svetište, nego i cijeli otok. Za vrijeme plime nalazi se u vodi, dok je tijekom oseke od *torija* do otoka moguće stići i pješice. Prvi *torii* na tom je mjestu podignut još u XII. stoljeću. Od tada se više

puta mijenjao zbog propadanja uzrokovanih vodama. Današnji, osmi po redu, potječe iz 1875. godine, visok je 16 metara i načinjen od vrlo otpornog drveta kamfora. Za razliku od uobičajenih, jednostavnih *torija*, ovaj na Itsukushima je učvršćen s još četiri dodatna stupna kako bi ostao stabilan pod udarom velikih valova.

Nakon prolaska kroz *torii* dolazi se do svetišta čije su građevine okrenute i otvorene prema moru, naglašavajući svojom crvenom bojom granicu između modrog mora ispred i zelenih planina u pozadini. Svaka od njih ima iznimno veliku arhitektonsku vrijednost. Jednostavnih i elegantnih linija, u arhitektonskom stilu karakterističnom za razdoblje Heian (794. - 1184.), izgrađene su u cijelosti od drveta, bez upotrebe čavala i metalnih spojeva. Neke od starih drvenih dasaka koje su se koristile kao podnice bile su široke metar i pol i dugačke preko deset metara, a dopremljene su iz udaljenih šuma na sjeveru Japana.

Glavna zgrada svetišta sastoji se od niza međusobno povezanih dvorana. Ispred njih, isturen prema moru, nalazi se ceremonijalni podij s otvorenom pozornicom ogradićem crvenom ogradićem. Tu su se izvodili plesovi nastali u razdoblju Heian koje su svećenici Itsukushima sačuvali od zaborava tijekom više od osam stoljeća. Od ovog podija vode karakteristični otvoreni natkriveni hodnici na stupovima u ostale zgrade i svetišta, koji su se tijekom stoljeća dograđivali uz glavno svetište *Marodo*, *Gojunoto* (peterokatna pagoda), *Tahoto* (dvokatna

pagoda), pozornica za *no* kazalište itd. Osim Itsukushima-jinje i pratećih građevina na obali, po cijelom otoku razasut je niz manjih svetišta i ceremonijalnih prostora. Neposredno uz sam vrh planine Misen nalazi se dvorana Reikado gdje već 1200 godina gori vječni plamen. Vjeruje se da voda prokuhanata na ovoj vatri lijeći sve bolesti. Odavde je donesena vatra kojom je zapaljen *Plamen mira* u Memorijalnom parku u Hirošimi. Svetištu pripada i riznica, sagrađena 1934. godine, u kojoj se čuvaju dragocjenosti (4500 različitih premeta: mačevi, oružje, slike, kostimi, oklopi...).

Kao što je često u Japanu, uz šintoistička svetišta podizala su se i budistička, ali puno njih srušeno je nakon odbacivanja budizma tijekom Meiji restauracije 1868. godine. Ona koja su ipak ostala sačuvana, većinom u okolnim brdima, danas za povijest Itsukushime imaju jednaku važnost kao i šintoistička.

Uže područje svetišta Itsukushime u više je navrata proširivano i dograđivano, a dva puta je uništeno u požaru. Zbog blizine mora također je podložno propadanju pa su tijekom prošlosti bile nužne njegove česte obnove i rekonstrukcije. Posljednje razaranje dogodilo se 2004. godine kada su u tajfunu djelomično uništeni krovovi i pristanište. Današnji izgled svetište je zabilježio 1168. godine. Posljednja cijelovita obnova čitavog kompleksa završena je 1241., a najstarije sačuvane građevine potječu upravo iz tog vremena. Od tada je potpuna obnova kompleksa postala prevelik pothvat i građevine su se obnavljale samo pojedinačno, ali pri tom nikada nije narušen savršeni sklad dostojanstvenih, elegantnih građevina i prekrasne prirode koja ih okružuje. Postupno je pristup otoku dozvoljen svima, pa je s vremenom dobio i stalne stanovnike. Danas тамо u malim raštrkanim selima živi oko 2000 ljudi. Ipak, zbog očuvanja njegove čistoće, carskim dekretom iz 1878. godine na otoku su zabranjeni porodi, umiranje i pokopi, pa se i danas trudnice i stariji ljudi prevoze na kopno. Prema Hayashiju Shunsaiju, filozofu koji je živio u XVII. stoljeću, pogled na Itsukushimu ubraja se među najljepše japanske krajolike. Zahvaljujući brizi, čuvanju i poštovanju prema ovom svetom mjestu, Itsukushima je i danas jednako lijepa kao i u Hayashijevu dobu. ■

Tečaj praktične FILOZOFIJE

Kako?

- upoznati sebe
- stjecati vlastite kriterije
- donositi životne odluke
- razvijati sigurnost u sebe
- izražavati vlastite potencijale

Tečaj praktične filozofije obuhvaća učenja najvažnijih škola filozofije i njihove savjete za buđenje stvaralačkih potencijala u čovjeku.

Tečaj se održava jednom tjedno, u trajanju od dva školska sata.
Cijena tečaja iznosi 240 kuna. Za studente, umirovljenike i nezaposlene je 160 kuna. Ulaz na uvodno predstavljanje tečaja slobodan.

NOVA AKROPOLA
FILOZOFIJA • KULTURA • VOLONTERSTVO

KARLOVAC: Kralja Tomislava 5, 098 203 396
OSIJEK: D. Neumana 6, 031 200 630
PULA: Uspon na Kaštel 2, 098 900 4406
RIJEKA: Jedrarska 5/3, 051 213 020

SPLIT: Slavićeva 47, 021 486 366
VARAŽDIN: V. Nazora 1, 095 5959 950
ZADAR: J.J.Strossmayera 8, 098 840 270
ZAGREB: Ilica 36, tel: 01 481 2222
fax: 01 2330 450

Nova Akropola

www.nova-akropola.hr

*Ako ne postoji put,
napravit ćete ga hodanjem.*

Antonio
Machado Ruiz

